



טורי זאב לחובסקי  
15161  
בן בתיה ושלום  
נולד ב- 1926  
התגייס לצה"ל ב- 1948  
שרת בגדוד "ברק" (12)  
נפל ב- 14.7.1948  
בקרב על סגירה.



### לחובסקי ז"כ

בן שלום ובתיה. נולד בשנת 1926 בפּינסק, פּוּלִין. למד בבית-ספר עממי. היה פעיל ב"הנוער הציוני" ונשא נפשו לעלות לארץ ישראל. בימי הגזירות וההשמדה הציל את נפשו, אף קנה לו ידיעה בתעשית-נשק שעמדה לו כשבא לארץ. בשנת 1947 עלה לארץ ועבד בתע"ש.



עם פרוץ מלחמת-השחרור התגייס לשירות קרבי ונלהם בגליל. נפל בסגירה ביום 14.7.1948. היה קבור בטבריה. ב-1.6.1950

הועבר למנוחת-עולמים בבית-הקברות בחיפה. הניח אשה.



# היום בו נפל זאב ז"ל

— 14.7.1948 —

ביום זה ערכו כוחותיו של פאול קאוקי נסיון גואש אחרון לפרוץ פרצה בגדרת סג'רה. באותו בוקר הגיעה לאויב תגבורת. בשעות הצהריים ערך האויב הסתערות ראשונה. תוך הרעפת תותחים כבדים. הערבים ניסו הפעם להסתער משני כיוונים. זו הפעם היחידה, שבקטע זה הופיעו אוירוני האויב. שני מטוסי-קרב הפציצו את המשלט המערבי. בשעה 14.00 הוכנסה לפעולה שדרה משורינת אויבת. 3 משורינים הצליחו לעקוף — ע"י ירידה מן הכביש מסכנה—סג'רה ותנועה על פני הקרקע — את המחסומים שעל הכביש ופרצו עד סירת-עג'י, ומשם — עד פתח המושבה. (מרגמותיו הכבדות לא פעלו אותה שעה בגלל ניתוק קשר בין המטוח לבין עמדת המרגמות מחמת קלקול זמני במכשיר-הקשר). באימפרוביזציות-קשר ארעיות, בדרכי עקיפין, ניסינו לחדש את הקשר, אך בקושי רב.

באותו זמן עצמו הותקף המשלט המערבי על ידי חיל-רגלים. סג'רה נראתה, למעשה, מוקפת ע"י שתי ההתקפות. אך כאשר הוחלף סידור הארעי ויחידת התותחנים הופעלה מחדש, נסוג שריון האויב. אכן, חיל-הרגלים של האויב ניסה לפרוץ בהסתערות חוזרת ונשנות. שמספרן הכללי הגיע לשמונה, ובשעה 23.30 ניסה האויב לפרוץ בהתקפת-לילה. אנשיו עלו על מוקשים. נשמעו צעקות ויללות. האויב הגיע שוב עד טוח רימון והספיק לזרוק רימונים לעמדותינו — אך נהדף.

בלילה יצאה מחלקת "הקומנדו" לפגוע בגשר ואדי-סלימה הנמצא בין עילבון למראר, בעומק ניכר בעורף האויב, ולנתק ע"י כך את כביש האספקה של האויב. מטרה זו לא הושגה מסיבות שונות.

ב-15.00 נתברר, כי משלטי האויב הנם עוזבים למעשה. אפשר היה להתגלות על משלטינו בלי להפגע מכדורו של צלף. אמנם, במשך היום הוא ערך האויב את כוחותיו כמה פעמים, לכאורה, לשם התקפה על המשלטים היהודים, אך האש הארטילרית פיזרה את ריכוזיו מדי-הערבם ואף שריוניו נאלצו להתרחק. בשעה 23.00 החלו תותחינו בהרעפת

כפרי הסביבה: לוביה, עין-מהל, טורען, חרבת-מסכנה (אשר בה, כפי שסברו אז, היו ערוכות עמדות תותחי האויב — אך למעשה נמצאו כשנים וחצי ק"מ, צפונה לה, לעבר נימרין; אחר-כך נמצאו עמדות התותחים כשהן מוגבהות ומוגנות היטב בגדר אבנים). ההרעשה נמשכה עד 24.00. ההרעשות היו מדויקות, ובעין-מהל נפלה דליקה. חיל-האוויר שלנו פעל אף הוא בלילה זה על אותן המטרות עצמן. הערבים, מצדם, הרעישו את סג'רה. העליונות הארטילרית, שהלכה ונתבצרה, נבעה קצתה גם מנכונותו של הפיקוד היהודי להעתיק בגמישות את עמדות כלי-היריה ולקרבן אל המטרות הרצויות.



# הקרבת סג'רה

## במשלט הצפוני

יצאנו מעמק הירדן לסביריה, בתנועה מאנשי גורן, להחליף את הלוחמים שם מאז נתחדשו הקרבות. שתי מחלקות ממלונתנו עולות להחלפה — אחת אל המשלט הצפוני, השנייה למשלט המערבי. סלונה ב' חונה כרזובה בכפר, מנשיים באסלה במעלה הכפר בין הסימטאות. שקי התמושת והחפצים האישיים המוטענים על הגב מכבירים כיתה אחת מתעבת.

מה שמז' אחד נכשל, מועים־נים ומסנן קללה.

אל תלכו שמאלה" — קורא המוביל, — "יש שם מוקשים".

ידיה נשמעות — אך אין מבחינים כל־מאומה.

צל קרב, זהו מספק המשלט. — הצמדו אל קירות האבנים, נשמע קולו,

"מכ"ם! סיקרו את אנשיכם".

מויעים ונושמים בכבודות, "אחד, שנים, שלושה..."

"שש... בלי רעש!"

כולם נוכחים.

סיוור במשלט העמדות אחת ושתיים...

"מזה נמצא המשלט הצפוני, הוא חולש על כביש לוביה—נצרת. ממול — משלט

האויב, משלט־טררען, שלוש־מאות מטר".

אין מבחינים מאומה. המפקד ממשיך: "תראה בבוקר מימין את משלט המשטרה

התפוס ביד האויב, מהעבר השני של המושבה — המשלט הדרומי הנמצא בדיגו. במקומו

מוצבת בזה".

אנשינו עוברים לעמדות. האחרים חולפים ויורדים מן המשלט.

"השגח היטב! שעות הבוקר קרבות, אלו הן השעות אשר האויב נוהג לתקוף בהן".

בלב מכרסם ספק: "האם אנשינו לא יאכזבו? האם ההתקפה תהיה חוקה?" "הוהר!"

אל תעבור על הסלע הלבן, אגוף אותו, רק אתמיל נהרג בקרבתי חבר". הסלע בולט

בלובנו ונראה גם בלילה חשוך כזה.

קוי אור ראשונים מכבצצים. היום הראשון לנו במשלט זורח. מה ילד יום זה?

היפגע משהו?

יורים. סגוים מתפוצצים. ההתקפה החלה.



## ההסתערות

הלילה יורד, אש האויב מתחרשת. סגורים מתסוצצים ומכונות־היריה יורקות אש אל  
 עמדותינו. האויב תוקף בלילה. אש לכל עבר ואי־סדר בכל. אין מבחינים במאומה. רק  
 הרהירות נשמע והתסוצצויות הרימונים.  
 «חיים קח את כיתתך ואכבט את האגף». רימונים הוטלו לעבר עמדותינו. אך  
 אנשינו משיבים כפלים.  
 «חכו בהם, — רימונים זרקו!».  
 חנה נראים צללים — האויב עולה על גדרות האבנים אשר לפני העמדות. צרורות  
 אש לעברם — הם נופלים.  
 השאר נסוגים. גם הפעם נכשל האויב, והיטב נכשל.  
 שקט לאחר הסערה, עיפות, אך אין לנוח. העינים געצמות — אך יש להשאר ער  
 ודרף.  
 חשתי עולה, תותחנינו מפגיזים את לוביה, הלוחמים מתכרבלים בשמיכותיהם מהמת  
 צינת בוקר, חגוף מיוגע אך חלב שמה. האויב נהרף, ידנו היה על העליונה.  
 אין תוקפים עוד. יש לשפר את העמדות — ממלאים שקום ארמה, מקימים את  
 גדרות־האבנים אשר נפלו.  
 הודעת מהמטת: — זאב לחובסקי, שנפצע אתמול, מת מפצעיו. האבידה היחידה  
 מיחידתנו.  
 — מתי יחליפוננו? הרי התקפות האויב פסקו?  
 פקודה מהמטת: אמנם, האויב נראה כשהוא נסוג ממשלטיו, אך עלינו להמשיך  
 ולהשאר במקום.  
 למחרת אנו מוחלפים ומועברים למשלט הדרומי.  
 שמורות מגיעות: מנהלים משאיזמתן עם האויב באלחוט ומודיעים לו להבנע.  
 בלילה מפגיזות מרגמותינו את לוביה ללא־הרף. האויב נסוג, אך לא נכנע.  
 היום האחרון לשהותנו בגזרה. תוקפים את לוביה. אנשינו כובשים אותה, ויתר  
 תכפרים בטביבה נכנעים.  
 אנו חוזרים לעמק־הירדן.



16.7.1948

באותו יום בשעה 13.00 חישש האויב, זו הפעם האחרונה, מנע עם מגיני הגזרה. שנים ממשוריינו קרבו אל מחסום הכביש ופתחו בהרעשה מתוחזים דו-ליטראונים. בהשתמשם בעצי החורש כמחסה חלקי, ובהגיוחם פעם בפעם תוך כדי מתן-ראש. הם נחדשו באש מרגמות הארטילרית, יש להניח, שפעולה זו נעשתה בעיקר כדי למנוע מאתנו את האפשרות להשתלט על כביש עילבון, כדי להניאנו מלחסום את דרך הנסיגה היחידה של האויב לעבר נצרת. באותו זמן עצמו יצאה גם קבוצת-משוריינים שניה. מטורען, והתקרבה דרך הואדי, 3 ק"מ מערבית לסג'רה, והטפיעה מול המשלט הדרומי — לכאורה על מנת להדור לתוך סג'רה העפבית. גם כאן, כמו על הכביש שממזרח למושב. סיוע הטיווח הארטילרי המוקדם (על הכביש הנ"ל ועל הואדי) לסילוקו המהיר של האויב. משעה 13.00 תחלה בכביש נצרת-עילבון תנועת בריחה ניכרת של מכוניות, אשר הוטרה באש מכונית-יריה של המשלט הצפוני. בשעה 13.10 נפגעה באש מכ"י מאותו משלט מכונית שנסעה לכיוון עילבון, ולפי המשוער נפצע בה אחד מסגניו של קאוק'י, בכביש דבוריה, העולה להר תבור, נראתה תנועה של כפריים, שברחו מן הכפרים להר תבור. מכ"י שהוצבה בבי"ס כדורי הפסיקה תנועה זו. בשעה 18.00 פתח האויב באש חזקה ממשלט "המטרה" על העמדות היהודיות אך הושתק ע"י אש-הדברה ארטילרית. גם התקפת-אש זאת של האויב היתה בגדר אמצעי מניעה להתקדמות יהודית שנראתה לו

מערכת הגליל התחתון  
כאפשרית — ולמען חיפוי על נסיגתו, האויב קיבל פקודה ל א לסגת מלוביה ולא מנצרת. בלילה נערך סיור אלים על לוביה. כמה חוליות ממחלקת "הקומנדו" נתקדבו עד הבתים הקיצוניים של הכפר ופתחו באש. האויב ענה באש כבדה מכמה מכ"י ומקלעים והסתער ברימונים. אנשי ה"קומנדו" חזרו לבסיסם בשלום.  
עוד בלילה ההוא, אור ל-17.7. — הודשה ההרעשה הארטילרית, על לוביה וחרבת מסכנה — מזה, ועל דבוריה — מזה. גם ההרעשה הזאת היתה בין הגורמים למענה האש האבטומטית הכבדה, שניתכה מלוביה ושהאויב בובז עליה אלפי כדורים של תחמושת מכ"י ומקלעים.



— 17.7.1949

במשך יום זה נתברר, כי תותחי האויב כבר נסוגו, כנראה, מן המסכנה. מאחר שחדלו לפעול משם. 09.00 ריכזה האש הארטילרית שלנו (תוך העתקת עמדות נוספות) על לוביה, מעברים שונים, הכפר הורעש קשות במשך כל היום, והאויב נראה גם ממנו בהמוגיו. מכל יתר המשלטים הערביים שמסביב לסג'רה נפסקה האש כליל. האלחוטאית היהודיה התקשרה עם האלחוטאי של האויב בלוביה, ומסרה לו את הדרישה להכנע ללא-תנאי. תשובת האויב היתה תחילה שלילית. בשעות-הצהרים הודיע אלחוטאי האויב, כי החיילים מוכנים להכנע, אך הקצינים אינם מסכימים. במשך היום חתמה דבוריה על כתב הכניעה, כן חתמה על כתב הכניעה משפחה («מטה») אחת משבט הזמחים, כוחותינו נכנסו לדבוריה, אספו את נשק הכפריים ועלו להר-חבור.

בלילה נערך סיור-אלים נוסף על לוביה, הפעם כמעט ולא ענה האויב תשובת-אש. מרגמותיו הוסיפו — משעה 23.30 ועד 06.30 של בוקר 18.7 — בהרעשה כבדה על לוביה, עייפותו של חיל הרגלים, שהתאמצותו היתה למעלה מכוחות אנוש, מנעה עריכת התקפה מוקדמת על הכפר. גם בין הרגמים, על-אף תנאי פעולתם הנוחים יותר באופן יחסי, היו מקרי עייפות בולטים, — וביחוד בשעת הרעשת-הלילה.



— 18.7.1948

כבר מבוקר נפסקה כליל התנועה בכביש נצרת, הכפר טורען הניף דגל לבן, הערבים נסוגו מכל המשלטים מסביב ללוביה, ובכפר, שכנראה נעזב ע"י תושביו, נפלו דליקות. האויב העמיד שני משוריינים על כביש עילבון, כדי למנוע רדיפה אחר כוחותיו הנסוגים. הם הוצבו מחוץ לטוח האש של הרגמים שלנו. המרחק הרב והעיפות הגדולה מנעו את איגופם על ידי כוחות הרגלים שלנו. — שרק אותה שעה נכנסו פלוגותיהם ללוביה. לוביה נכבשה בין השעות 15.00 ל-16.00 ללא התנגדות מאורגנת. בשעה 17.30 הושלם כיבוש לוביה וטוהר כביש לוביה-נצרת. פלגות מגדודי «ברק» ו«גורן», שנעו מעבר טבריה, על פני הכביש המוביל אל לוביה ממזרח, התנגשו בשעת התקרבותם במספר צלפים שנשארו עוד בכפר. משניתנה אש ארטילרית על המבואות המזרחיים של הכפר, נתברר כי הערבים ברחו לחורש הזיתים שמצפון ומערב לו. כאשר חדר חיל-הרגלים — הועתקה האש הארטילרית לחורשת הזיתים, והבריחה את שרידי הערבים לעבר חרבת-מסכנה. כך נסתימה הפרשה עקובת-הדם של ההשתלטות על לוביה. זמן מועט לאחר מכן יכנסו כוחותינו גם לנימרין ולטורען. אך ההבדל ביניהן היה בזה, כי נימרין ולוביה פוגו ע"י יושביהן ואלו טורען נכנעה.

— 19.7.1948

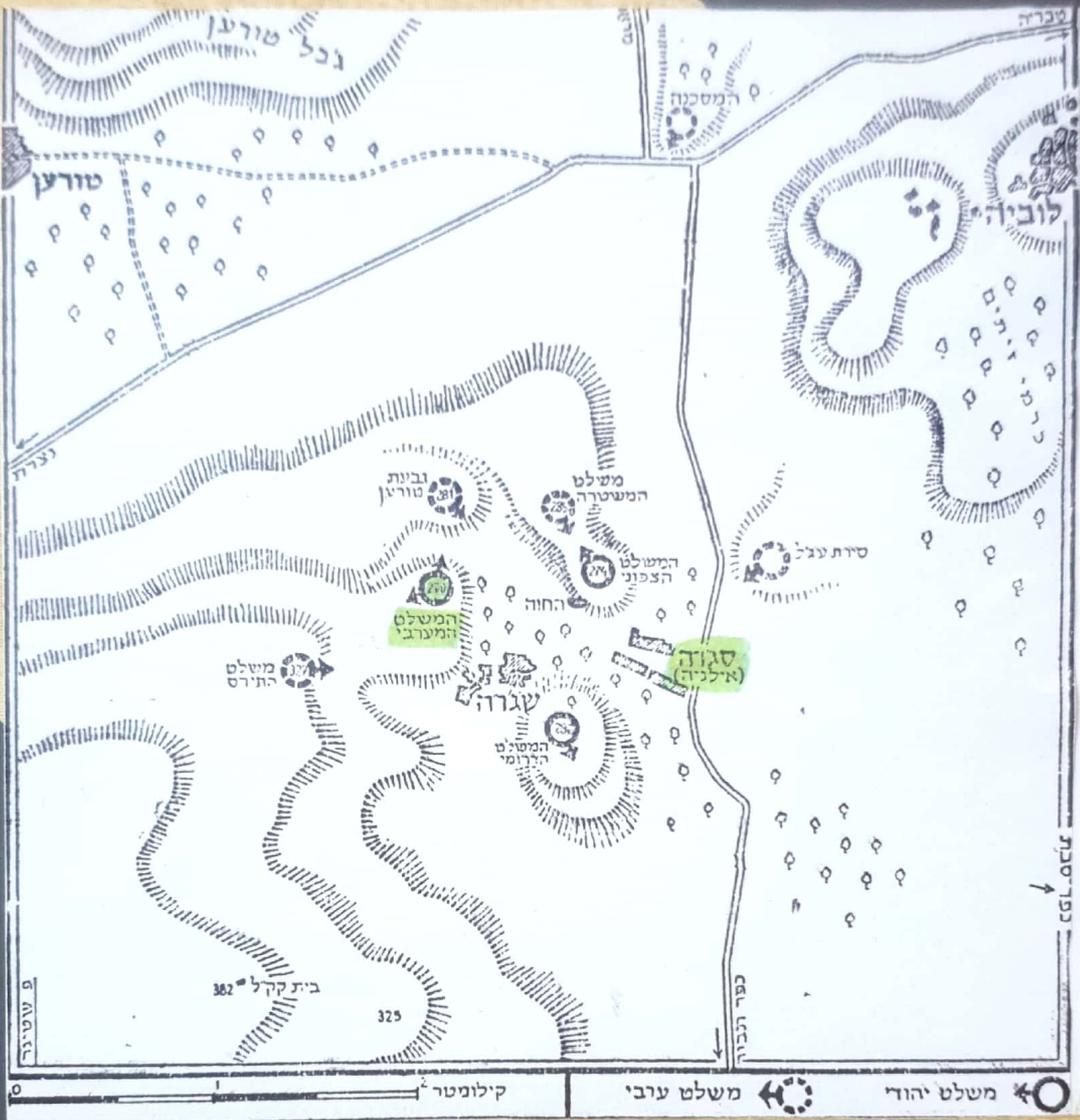
כוחותינו נכנסו לעין-מהל אשר גם היא נכנעה. כן הודיעו על כניעת כפרי בקעת בית נטופה, רומנה, עוזיר ובויעינה.

יומן האסרכה

- 9.7.48 — האויב הפס צנחנים את ששילט בארץ, שמצפון-מערב לכפרהחורש, וסמח באש אל המשלט הקרמי שלמני כפרהחורש.
- סיקימים מורנים נחצרו כשיפולי הר נצרת. בין צניצר לחל'עודשים, ומחשו כאש על התחבורה הפגזית בקטע זה. התנועה בכביש זה מסתק.
- 10.7.48 — האויב הצית כלילה את יער הקרד'הקיסת שליו כפרהחורש. אוזח זמן המשיכו אנשי האויב בהסדרת יריות על המשק. אין נפגעים.
- 12.7.48 — תגבורת מאנשי זפת לוי, שיצאה כלילה במסע רגלי מנניור לכפרי החורש, הגיעה בשלום למסק.
- יחידה מגודר -גורן ערכה סיור לשסך הירזן לכנרת במנמה לפגוע בסירות אייב שנמצאו שם. השסך נמצא ריק מסירות ומיחיה חורה בשלום לכסיסה.
- 14.8 — יחידות בית'הספר החטיבתי ומחלקה מנפת'לוי כבשו כלילה את הכפר מעלול בדרך המובילה מנהלל לנצרת. כוח אחר של הנסה, שיצא משריד כני לתקוף את מוג'ידל, כבש את חרבת-א-טויל, הנמצאת כ-1/2 ק"מ מזרוב-מערב לכפר. לאחר חילופי יריות ממושכים וכבשה גם מוג'ידל בשעות הצהריים.
- האויב הפס עמדות ביער הממשלתי שכקרבת כפרהחורש ומטריר כמנו את המשק. חבלן אחד נפצע קל.
- מלוגה בת 3 משורנים ר'2 טנקים עיראקיים ערכה תימרוני תווחות בין זבובה לכביש הסרגל. תגבורת של אנשי חיי"מ מעפולה גועקה לתפוס את מחנות הצבא ושדה'התעופה שבכביש הסרגל.
- מחלקה מגודר -גורן נתתה בשסך נחל מסעודיה שבבקעת בטיחה, בחוף הסורי של הכנרת. בית אחד וטרקטור הוסצצו, ר'3 ערבים נשבו.



# מפת סג'רה



# דבר מפקד גדוד ברק - נחום ש.

מטה-גולני

מפקד גדוד "ברק"

גדודך עומד במערכה קשה זה שמונה ימים. נגד כוחות-אויב גדולים מצוידים בשריון ותותחים. הנכם עומדים מעטים נגד רבים וגורמים לאויב אבידות כבדות. בעמידתכם ללא-חת סיכלתם את תכניות-האויב לנתק את הגליל ואת עמק-הירדן מיתר חלקי-הארץ. במלחמתכם האמיצה, אשר ריתקה כוחות-אויב גדולים בגזרתך, איפשרתם כיבושים חשובים בחלקים אחרים של חזית-הצפון. מסור לכל חייליך ומפקדי גדודך, לחיילי גדוד "גורן" ונפת "פנרת" המשתתפים במערכה את ברכתי —

וישר כוחכם:

ברוח-הקרב המפעמת בכם, עוד תכו באויב בבסיסו, עד גצחונו המלא.

(—). נחום ש.  
מפקד החטיבה

י. תמוז תש"ח (17 ביולי 1948)



ת.נ.צ.ב.ה.  
זאב לחובסקי  
1926-1948

...אך נכבד את כולם  
את יפה הבלגיות והתואר  
כי רעות שבעאת, לעולם  
לא תתן את לבן לשכוח.  
אהבה מקודמת בדם  
את תשובי בנינו לפרוח.

חיים גרי.